שִׁעוּר קוֹרָה לִהְיוֹת נֶחְשָׁבִים כְּקוֹרָה, אִם אֵינָם גְּבוֹהִים מִכָּתְלֵי הַמָּבוֹי שְׁלֹשָׁה וְאֵין בִּנְטִיָּתָן שְׁלֹשָׁה, (פו) כְּשֵׁרָה, שֶׁאָנוּ רוֹאִים כְּאִלּוּ הֵם עַל כָּתְלֵי הַמָּבוֹי וּכְאִלּוּ הַקּוֹרָה נוֹגַעַת בַּמָּבוֹי, וְאִם יֵשׁ בְּגָבְהָן אוֹ בִּנְטִיָּתָן שְׁלֹשָׁה, (פז) פְּסוּלָה: כו הָא דְּמָבוֹי נִתַּר בְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה, [י]דַּוְקָא (פח) כְּשֶׁאֵינוֹ נָמוּךְ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים (פט) * מְרֻוָּחִים [כ]וְלֹא יְהֵא רָחְבּוֹ (צ) יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת (צא) מְצֻמְצָמוֹת [ל]וְשֶׁיְּהֵא (צב) אָרְכּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת מְרֻוָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל אִם חָסֵר אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ אֵין לוֹ תַּקָּנָה (צג) * אֶלָּא בְּצוּרַת פֶּתַח. [מ]וְאִם הָיָה (צד) בְּגֹבַהּ חֲלָלוֹ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים אַמָּה מְצֻמְצָמוֹת, (צה) * אֵינוֹ נִתַּר בְּקוֹרָה * [נ]אֲבָל נִתַּר הוּא * בְּלֶחִי, וְאִם רוֹצֶה לְהַכְשִׁירוֹ בְּקוֹרָה צָרִיךְ [ס]שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ צִיּוּר וְכִיּוּר (פֵּרוּשׁ, צִיּוּר אֶחָד בַּכֹּתֶל מִן הַסִּיד אוֹ עַל שְׁמֵי קוֹרָה) שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הַכֹּל מִסְתַּכְּלִים בָּהּ. וְאִם הָיָה [ע]גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וּבָנָה בִּנְיָן תַּחַת הַקּוֹרָה (צו) לְמַעֲטוֹ מֵעֶשְׂרִים, דַּי (צז) * בְּבִנְיָן רָחָב

י שָׁם בַּגְּמָרָא ה׳ (ע״א). כ מִשְׁנָה רֵישׁ עֲרוּבִין (ב.). ל שָׁם בַּגְּמָרָא ג׳ (ע״ב). מ מִשְׁנָה רֵישׁ עֲרוּבִין (ב.) וּכְרָבָא שָׁם בַּגְּמָרָא ג׳ (ע״א־ע״ב). נ בֵּית יוֹסֵף, וְכֵן כָּתַב הָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק י״ז (הט״ז). ס שָׁם בַּגְּמָרָא ג׳ (ע״א) וּכְרַב דִּימִי וּכְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (ג. ד״ה חצר). ע שָׁם בַּגְּמָרָא ד׳ (ע״א) וּכְרַב יוֹסֵף. הָרִי״ף (א.) וְהָרֹא״שׁ (פ״א ס״ד) וְרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י״ז (הט״ז).

בֵּאוּר הֲלָכָה

כו * מְרֻוָּחִים. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק פט) דְּאָזְלִינַן לְחֻמְרָא, וְאַף דְּהוּא מִלְּתָא דְּרַבָּנָן וְהָיָה לָנוּ לְמֵיזַל בִּסְפֵקוֹ לְקֻלָּא, מִכָּל מָקוֹם לֹא מִקְּרֵי 'סָפֵק', דְּהָוֵי מֵחֲמַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״נ)], אַף אִם נִצְטָרֵף לָזֶה עוֹד סָפֵק, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהָקֵל [פְּרִי מְגָדִים (משב״ז ס״ק יד)]. וּלְפָלָא שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ הָאַחֲרוֹנִים כְּלָל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש״א ס״ג) דְּדַעְתּוֹ לְעִנְיַן מָבוֹי מוֹדְדִין תָּמִיד מְצֻמְצָמוֹת, עַיֵּן שָׁם:

* אֶלָּא בְּצוּרַת הַפֶּתַח. הִנֵּה בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כח) הֵבִיא דִּבְרָחְבּוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, מְהַנֵּי בְּשֶׁעוֹשָׂה פַּס אַרְבָּעָה אוֹ שְׁנֵי פַּסִּין שֶׁל מַשֶּׁהוּיִין כְּמוֹ בְּחָצֵר, וְהֵבִיא מָקוֹר לָזֶה מֵהָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק ש״א ס״ד). וְעַיֵּן בְּבֵית מֵאִיר שֶׁתָּמֵהּ עַל זֶה דְּהָא גַּם בְּחָצֵר גּוּפָא לֹא מְהַנֵּי זֶה כְּשֶׁפִּתְחוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסָעִיף ב׳, וְגַם בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ גּוּפָא (ש״א סי׳ יג) כָּתַב כֵּן, וְעַל כָּרְחָךְ דְּמֵה שֶׁכָּתַב בְּשַׁעַר א׳ אוֹת ד׳ 'הָיָה הַמָּבוֹי חָסֵר מִכָּל אֵלֶּה וְכוּ׳ אֶלָּא בְּפַס אַרְבָּעָה' וְכוּ׳ אֵינוֹ קָאֵי עַל רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר:

* אֵינוֹ נִתַּר בְּקוֹרָה. הַיְנוּ אֲפִלּוּ רְחָבָה אַרְבָּעָה. וְאִם רְחָבָה אַרְבָּעָה וּבְרִיאָה לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה, מֻתֶּרֶת, וְלֹא מִשּׁוּם הֶכֵּר אֶלָּא שֶׁפִּי הַתִּקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם כֹּל שֶׁאֵין פֶּתַח הַמָּבוֹי יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר. עוֹד נִרְאֶה שֶׁאִם הָיְתָה רְחָבָה שִׁבְעָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה, כְּשֵׁרָה, שֶׁכֹּל שֶׁרְחָבָה שִׁבְעָה הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בּוֹ [עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש״א ס״ג), וְהוּבָא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כט). וְהִנֵּה בִּפְרִי מְגָדִים (משׁ״ז ס״ק טו) רָצָה לְהַגִּיהַּ מִ'שִּׁבְעָה' לְ'אַרְבָּעָה', וּפְלָא הוּא, דְּאַרְבָּעָה לֹא מְהַנֵּי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּרֵישׁ דְּבָרָיו, וְסִבַּת הַגָּהָתוֹ, שֶׁהָיָה קָשֶׁה לוֹ מַאי עֲדִיפוּתָא דְּשִׁבְעָה, אָמְנָם כָּעֵת אֲשֶׁר זָכִינוּ שֶׁיָּצָא לָאוֹר חִדּוּשֵׁי רַשְׁבָּ״א עַל עֲרוּבִין, שָׁם כָּתַב בְּדַף ג׳ (ע״ב) טַעַם נָכוֹן עַל זֶה, עַיֵּן שָׁם]. וְדַע עוֹד דְּמֵה שֶׁאָמַר 'אֵינוֹ נִתַּר בְּקוֹרָה' הַיְנוּ אִם רוֹצֶה לְהַנִּיחוֹ לְמַעְלָה עַל הַכְּתָלִים כְּפִי הָרָגִיל דְּנִמְצֵאת הַקּוֹרָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, אֲבָל אִם רוֹצֶה לְהַנִּיחוֹ בַּחֲלַל הַמָּבוֹי, יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה גַּם בְּקוֹרָה, שֶׁיִּנְעֹץ יְתֵדוֹת בִּשְׁנֵי כָּתְלֵי הַמָּבוֹי לְמַטָּה מֵעֶשְׂרִים מִזֶּה וּמִזֶּה וְיַנִּיחַ עֲלֵיהֶם הַקּוֹרָה, וּמַה שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף י״ד 'וְצָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחֶנָּה עַל כָּתְלֵי הַמָּבוֹי' בָּא לְאַפּוּקֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחֶנָּה מִבַּחוּץ וּכְדִמְסַיֵּם שָׁם, אֲבָל אֵין צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה עַל הַכְּתָלִים דַּוְקָא, וְכֵן מוּכָח בְּרֵישׁ עֲרוּבִין (ב.) בְּרֵשׁ״י דִּבּוּר הַמַּתְחִיל יְמַעֵט 'יַשְׁפִּיל', וְכֵן הוּא בְּרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (ב.) וּבְרִי״ף (א.) וְהָרַשְׁבָּ״א בְּרֵישׁ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש״א ס״ג) וְהָרִיטְבָּ״א שָׁם (ב.) [אַף דְּפֵרֵשׁ שָׁם עוֹד דְּ'מִעוּט' כּוֹלֵל מַה שֶּׁאָמַר בַּגְּמָרָא דַּף ד׳ עַמּוּד ב׳ דִּימַעֵט הֶחָלָל עַל יְדֵי הַגְּבָהַת הַקַּרְקַע, אֲבָל גַּם הוּא מוֹדֶה דְּ'יְמַעֵט' כּוֹלֵל גַּם הַשְׁפָּלַת הַקּוֹרָה כְּפֵרוּשׁ רַשְׁ״י שָׁם, עַיֵּן שָׁם] כֻּלָּם כָּתְבוּ דְּיָכוֹל לְהַשְׁפִּיל הַקּוֹרָה שֶׁהָיָה מֻנָּח מִתְּחִלָּה עַל גֹּבַהּ כָּתְלֵי הַמָּבוֹי שֶׁהָיָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים וּלְהַנִּיחוֹ בַּחֲלַל הַמָּבוֹי בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים:

* אֲבָל נִתַּר הוּא וְכוּ׳. וְכָל שֶׁכֵּן דְּנִתַּר בְּצוּרַת הַפֶּתַח, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה אוֹתוֹ הַפֶּתַח גַּם רָחָב יוֹתֵר [מֵעֲשָׂרָה], דְּלֶחִי לֹא מְהַנֵּי לָזֶה, צוּרַת הַפֶּתַח מְהַנֵּי [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק נג) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (יא. ד״ה איפכא)]:

* בְּלֶחִי. וּבְסֵפֶר בֵּית מֵאִיר מְפַקְפֵּק מְאֹד עַל דִּין זֶה, וְדַעְתּוֹ כְּשִׁטְחִיּוּת לִשְׁנָא דְּהָרַמְבַּ״ם (פי״ז הי״ד) וְהַטּוּר דִּכְשֵׁם שֶׁקּוֹרָה לֹא מְהַנֵּי לָזֶה הוּא הַדִּין דְּלֶחִי לֹא מְהַנֵּי, עַיֵּן שָׁם טַעְמוֹ:

* בְּבִנְיָן רָחָב טָפַח. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק צז) דְּהוּא הַדִּין עָפָר, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד), וְהוּא כְּפִי מַה שֶּׁהִסְכִּים בְּבֵית יוֹסֵף עַיֵּן שָׁם.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בַּמָּה שֶׁהַקּוֹרָה עַצְמָהּ קְצָרָה, דַּהַלֹּא הַיְתֵדוֹת עַצְמָן נֶחְשָׁבִין כְּקוֹרָה: (פו) כְּשֵׁרָה וְכוּ׳. דְּבַמָּה שֶׁאֵין גְּבוֹהִים הַיְתֵדוֹת מִכָּתְלֵי הַמָּבוֹי שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אַמְרִינָן 'חֲבֹט רְמֵי', וְהַיְנוּ כְּאִלּוּ הַקּוֹרָה נֶחְבַּט וְנִשְׁפַּל אֵצֶל הַכְּתָלִים. וְאַף שֶׁעֲדַיִן קָצָר הִיא, כֵּיוָן שֶׁאֵין בִּנְטִיָּתָן שֶׁל הַיְתֵדוֹת שְׁלֹשָׁה וְאִם כֵּן הַקּוֹרָה אֵינָהּ רְחוֹקָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵהַכְּתָלִים, אַמְרִינָן לָבוּד: (פז) פְּסוּלָה. דִּבְשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֹא אָמְרִינָן 'חֲבוֹט' (נח) בְּקוֹרָה וְלֹא 'לָבוּד': כו (פח) כְּשֶׁאֵינוֹ נָמוּךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁאִם הַקַּרְקַע שֶׁבַּמָּבוֹי אֵינוֹ נָמוּךְ (נט) מִבִּפְנִים נֶגֶד הַכְּתָלִים שִׁעוּר עֲשָׂרָה טְפָחִים, נֶחְשַׁב כְּאִלּוּ אֵין לַמָּבוֹי מְחִיצוֹת, דְּאֵין מְחִיצָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה: (פט) מְרֻוָּחִים. וּבַסֵּיפָא מְצֻמְצָמוֹת, דְּאַזְלִינָן לְחֻמְרָא בְּכָל מָקוֹם לְעִנְיָן זֶה. וְשִׁעוּר מְרֻוָּחִים יוֹתֵר עַל מְצֻמְצָמוֹת הוּא (ק) חֲצִי אֶצְבַּע לְאַמָּה: (צ) יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר. דְּאִם הוּא (קא) יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אֵין עָלָיו שֵׁם פֶּתַח וְלֹא מְהַנֵּי לָזֶה לֶחִי וְקוֹרָה: (צא) מְצֻמְצָמוֹת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמּוֹדְדִין לְכָל אַמָּה אֶת הַשִּׁשָּׁה טְפָחִים מְצֻמְצָמוֹת, וְכֵן בַּסֵּיפָא לְעִנְיַן אֹרֶךְ הַמָּבוֹי דְּבָעִינָן אַרְבַּע אַמּוֹת מְרֻוָּחוֹת, נַמִּי הָכִי הוּא דְּמוֹדְדִין טְפָחָיו מְרֻוָּחִים, וְאִם כֵּן יִתְוַסֵּף עַל אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁנֵי אֶצְבָּעוֹת וְכַנַּ״ל: (צב) אָרְכּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת וְכוּ׳. דִּבְפָחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה לֹא חֲשׁוּבָה כְּמָבוֹי אֶלָּא כְּחָצֵר: (צג) אֶלָּא בְּצוּרַת הַפֶּתַח. הַיְנוּ דַּאֲפִלּוּ הָיָה נָמוּךְ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים גַּם כֵּן מַהֲנֵי צוּרַת הַפֶּתַח, וְכֵן בְּרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אָרְכּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. [א]אֲבָל הַרְבֵּה (קג) אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לְדִינָא דְּאִם הָיָה חֲלַל הַמָּבוֹי נָמוּךְ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים לֹא מַהֲנֵי צוּרַת הַפֶּתַח, דַּאֲפִלּוּ מְחִיצָה לֹא מַהֲנֵי כֹּל שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה, וְכָל שֶׁכֵּן צוּרַת הַפֶּתַח בְּעַלְמָא, אָכֵן אִם חֲלַל הַמָּבוֹי הָיָה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרַק בִּמְקוֹם פֶּתַח הַמָּבוֹי הָיָה נָמוּךְ מֵעֲשָׂרָה, בָּזֶה מַהֲנֵי צוּרַת הַפֶּתַח, וְהוּא שֶׁהָיָה עָשׂוּי כַּדִּין, דְּהַיְנוּ שֶׁהָיוּ הַקָּנִים גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים [הַגְּרָ״א]. וְדַע עוֹד, דְּאִם לֹא הָיָה אָרְכּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, דַּעַת (קג) כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּדִינוֹ כְּחָצֵר וְעַל כֵּן נִתַּר גַּם כֵּן בְּפַס אַרְבָּעָה מִצַּד אֶחָד אוֹ שְׁנֵי פַּסִּין שֶׁל מַשֶּׁהוּיִין מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, (קד) וְכֵן סָתַם הַמְּחַבֵּר בְּעַצְמוֹ לְקַמָּן בְּסָעִיף ל״ב, וְהַמְּחַבֵּר שֶׁכָּתַב 'אֶלָּא בְּצוּרַת הַפֶּתַח' (קה) לָאו דַּוְקָא נָקֵט: (צד) בְּגֹבַהּ חֲלָלוֹ וְכוּ׳. אֲבָל אִם גֹּבַהּ חֲלָלָהּ שֶׁל הַמָּבוֹי עַד הַקּוֹרָה אֵינוֹ אֶלָּא עֶשְׂרִים מְצֻמְצָמוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהַקּוֹרָה הִיא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, כְּשֵׁרָה: (צה) אֵינוֹ נִתַּר בְּקוֹרָה. דְּקוֹרָה מִשּׁוּם הֶכֵּר, וּלְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אֵין הֶכֵּר דְּלֹא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא, אֲבָל לֶחִי שֶׁהוּא סָמוּךְ לַקַּרְקַע וְסַגִּי בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אִם כֵּן מַה מַּזִּיק מַה שֶּׁהוּא גָּבוֹהַּ הַרְבֵּה: (צו) לְמַעֲטוֹ מֵעֶשְׂרִים. וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְהַשְׁפִּיל אֶת הַקּוֹרָה גּוּפָא וּלְהַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ חֲלַל הַמָּבוֹי עַל יְתֵדוֹת הַיּוֹצְאִים מִן הַכְּתָלִים לְמַטָּה מֵעֶשְׂרִים: (צז) בְּבִנְיָן רָחָב טָפַח. וְהוּא הַדִּין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כה (נח) וְאַף עַל גַּב דִּבְקוֹרָה טָפַח אָמְרִינָן בְּעַלְמָא 'חֲבוֹט רְמֵי' אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ כַּמָּה, שֶׁאֵנֵי הָכָא דְּבָעִינָן קוֹרָה עַל גַּבֵּי מָבוֹי וּבְיָתֵר מִשְּׁלֹשָׁה לֹא הָוֵי הֶכֵּר [תּוֹסָפוֹת (ט. ד״ה שאין)]: כו (נט) וַאֲפִלּוּ אִם חוּץ לַמָּבוֹי סְבִיב הַמָּבוֹי הַמְּחִצּוֹת שֶׁל הַמָּבוֹי גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים אַךְ תּוֹךְ הַמָּבוֹי דְּהַיְינוּ קַרְקָעוֹ שֶׁל הַמָּבוֹי גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵרְשׁוּת הָרַבִּים וְעַל יְדֵי זֶה אֵין תּוֹךְ הַמְּחִצָּה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה [אֶבֶן הָעוֹזֵר]: (ק) וּמִמֶּנָּה תְּחַלֵּק לִטְפָחִים [כֵּן כָּתַב הָעוֹלַת שַׁבָּת (ס״ק כא)]: (קא) הַיְינוּ בְּפִתְחוֹ שֶׁל הַמָּבוֹי, דִּלְעִנְיַן תּוֹךְ הַמָּבוֹי אֵין נַפְקָא מִנָּהּ בָּזֶה: (קב) אֶבֶן הָעוֹזֵר וְהַגְּרָ״א וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק נא) וּכְדַעַת הַמַּגִּיד מִשְׁנָה (שבת פי״ז הי״ד) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק ש״א ס״ג): (קג) הָרַמְבַּ״ם (פי״ז ה״ח) וְהָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש״א) בְּאוֹת ד׳ וְהֵבִיאוֹ הָאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כח) וְהַגָּהוֹת אֲשֵׁר״י (פ״א סי׳ יז) וְהוּבָא בְּהַגְּרָ״א: (קד) וְרִמְזוֹ הַגְּרָ״א: (קה) כֵּן מוּכָח מֵהַגְּרָ״א בְּסָעִיף ל״ב וּכְעַיִן זֶה כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כג). וּבְנָמוּךְ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים בְּוַדַּאי לֹא מְהַנֵּי אֲפִלּוּ פַּס אַרְבָּעָה, דַּאֲפִלּוּ בְּחָצֵר לֹא מְהַנֵּי תִּקּוּן זֶה [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק כג)]:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סכ״ז) כתב: וכן מבוי שאין כתליו גבוהים י׳ טפחים (אף על פי שהוא רשות היחיד על ידי כתלי הבתים והחצירות) אין שם מבוי עליו ואינו ניתר בלחי וקורה (אלא בצורת פתח).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

טָפַח (צח) כְּרֹחַב הַקּוֹרָה. אֲבָל אִם אֵינוֹ בָּבוּהַּ עֲשָׂרָה וְחוֹקֵק בּוֹ לְהַשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה, (צט) [פ]צָרִיךְ לָחֹק אַרְבַּע אַמּוֹת (ק) לְתוֹךְ הַמָּבוֹי (קא) עַל פְּנֵי כָּל רָחְבּוֹ. [ע]אֵין מָבוֹי נִתָּר בְּלָחִי אוֹ קוֹרָה עַד שֶׁיִּהְיוּ פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ (קב) * שְׁנֵי חֲצֵרוֹת * וּלְכָל חָצֵר [ק]שְׁנֵי בָתִּים (וַאֲפִלּוּ כָּל הַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ) [ר](הרא״ש פ״ט סי״ז) ומרדכי (סי׳ תפפ) והטור), (קג) וְיֵשׁ חוֹלְקִים בָּזֶה (בית יוסף בשם הרי״ף (נ:) ורמב״ם (פי״ו ה״ח)), [ש]וְשָׁלֹא יְהֵא בְּכָל פֶּתַח מֵאֵלּוּ פְּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְשִׁיְּהוּ דְּיוּרִים אוֹכְלִים בְּכָל בַּיִת, שֶׁמְּקוֹם הַפֶּתַח גּוֹרֵם. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַבַּיִת [ת]הָאֶחָד לָאָב וְהַשֵּׁנִי לַבֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁהַבֵּן מְקַבֵּל פְּרָס מִשֻּׁלְחַן אָבִיו (קד) וְאוֹכֵל בְּבֵיתוֹ, הֲרֵי הֵם נִדּוֹנִים כִּשְׁנַיִם. [א]וַאֲפִלּוּ צִדּוֹ אֶחָד עַצּוּם״ וְאֶחָד יִשְׂרְאֵל, מְהַנֵּי. עוֹד צָרִיךְ (קה) [ב]שֶׁיְּהֵא אָרְכּוֹ (קו) יוֹתֵר עַל רָחְבּוֹ. וְאִם חָסֵר (קז) אֶחָד מֵאֵלּוּ, (קח) [ג]אֵינוֹ נִתָּר אֶלָּא בְּפַס אַרְבָּעָה אוֹ שְׁנֵי פַּסִּין שְׁנֵי מִשְׁהוּיִין (קט) אוֹ צוּרַת פֶּתַח. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּנְהוֹגִין הָאִידָּנָא לְתַקֵּן (קי) כָּל הַמְּבוֹאוֹת בְּצוּרַת הַפֶּתַח, (קיא) דְּכָל הַמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ יֵשׁ לָהֶם דִּין חֲצֵרוֹת (תרומת הדשן סימן ע״ד). [*] וְהַמִּנְהָג הַפָּשׁוּט בְּמְדִינוֹת אֵלּוּ

פ שם ה׳ (ע״א) וּכְאַבָּיֵי. דְּכָל פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה לֹא מִקְרֵי דֹּפֶן וְצָרִיךְ תִּקּוּן כְּשִׁעוּר מְשֻׁךְ הַמָּבוֹי לְאַבָּיֵי. צ שם י״ב (ע״ב).

ק תּוֹסְפוֹת (שם ד״ה ובתים) וְרא״ש (פ״א סי׳ יז) וּכְפִרוּשׁ רַשׁ״י ע״ד (ע״א ד״ה בתים) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים.

ר כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, שֶׁהֵם פָּסְקוּ שְׁאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי.

ש הָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק י״ז מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״ז).

ת שם וּבְגְמָרָא ע״ג (ע״ב) בְּעָיָא וְנִפְשְׁטָא.

א הָרא״ש (פ״ו סי׳ כא) וְהַתּוֹסָפוֹת מִימוֹנִי בְּפֶרֶק ב׳ מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין (אות ז) מִפַּסְקָנַת הַגְּמָרָא שָׁם ע״ד (ע״א). ב שם י״ב (ע״ב). ג שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י (ד״ה ואי לא).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֲוִיר הַמָּבוֹי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ גַּבֵּי לְחִי בְּסָעִיף ט׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן כ״ח מֵאֲחַר בְּאֵרוּךְ שֶׁדִּבְרֵי אֲדוֹנִי אֲבִי וְקָנַי בָּזֶה מְחֻדָּרִים בְּשֶׁלְמָה חֲדָשָׁה, וְעַיֵּן שָׁם בְּשֵׁם סֵפֶר מְקוֹר חַיִּים דְּדַוְקָא שֶׁשְּׁנֵי הַקָּנִים רְחוֹקִים, אֲבָל בְּשֶׁצַּד אֶחָד סָמוּךְ לַבַּיִת כָּשֵׁר. וְשָׁם כָּתַבְתִּי דְּצוּרַת הַפֶּתַח מֻקָּנָה הֵיאֵצָא מִבְּלִיטַת הַכֹּתֶל כְּצַיִן לְחִי כָּתוּב בְּתוֹסָפָת שַׁבָּת (ס״ק נג)

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עָפָר כְּשִׁעוּר זֶה, (סו) וְצָרִיךְ לִזָּהֵר כְּשֶׁנִּדְרָס בְּרַגְלַיִם שֶׁלֹּא יִתְמַעֵט מִכַּשִּׁעוּר בָּרְחָבוֹ, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן גָּבְהוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַעֵט וְיִהְיֶה יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים: (צח) כְּרֹחַב הַקּוֹרָה. דְּשִׁעוּרוֹ טָפַח, וְכַ״ל בְּסָעִיף י״ז. וְהַשַּׁעַם דְּמַהֲנֵי רֹחַב טֶפַח, דְּהָא קַיְמָא לָן מַתָּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוֹרָה, וְהָעוֹמֵד עַל אוֹתוֹ מָקוֹם יוּכַל לִרְאוֹת אֶת הַקּוֹרָה, (סו) דְּהָא עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם אֵינוֹ גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים וְאֵית בַּיֵּה מִשּׁוּם הָכָרָא: (צט) צָרִיךְ לָחֹק אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהָא דִּלְעֵיל סַגִּי בְּטֶפַח, שָׁאנֵי הָכָא דִּבְפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים לֹא מִקְרֵי דֹּפֶן כְּלָל וְצָרִיךְ לְשָׁוְיָה דֹּפֶן, וּלְכָךְ צָרִיךְ דַּוְקָא כְּשִׁעוּר מָשָׁךְ הַמָּבוֹי דְּהוּא אַרְבַּע אַמּוֹת וְכַ״ל בְּרֵישׁ הַסָּעִיף, אֲבָל הָתָם מִקְרֵי דֹּפֶן אֶלָּא שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים אַמּוֹת, וּלְהָכֵי סַגִּי בְּטֶפַח כְּשִׁעוּר רֹחַב הַקּוֹרָה [רַשׁ״י (ה. ד״ה רב יוסף)]: (ק) לְתוֹךְ הַמָּבוֹי. וְאִם חָקַק בְּפָחוֹת מִזֶּה, צָרִיךְ דַּוְקָא פַּס אַרְבָּעָה אוֹ שְׁנֵי פַּסִּין שֶׁמְּהוּיִין כְּדֵין חָצֵר וְכַ״ל סוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֶלָּא: (קא) עַל פְּנֵי כָּל רָחְבּוֹ. דְּאִם יִשְׁאַר הֶפְסֵק בֵּין הַחֲקִיקָה וּבֵין הַכְּתָלִים, לֹא יוּכְלוּ הַכְּתָלִים לְהִצְטָרֵף לָהֶן, וּכְאֵין כְּתָלִים לְהַמָּבוֹי דְּמֵי. אָכֵן אִם הַהֶפְסֵק בֵּין הַחֲקִיקָה וּבֵין הַכְּתָלִים הוּא רַק פְּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, יֵשׁ לוֹמַר דְּמַהֲנֵי [פְּרִי מְגַדִּים (מש״ז ס״ק טז)]: (קב) שְׁנֵי חֲצֵרוֹת. הַשַּׁעַם בָּזֶה, (סמ) מִשּׁוּם דְּהָא דִּהְתִירוּ בְּמָבוֹי בְּלָחִי וְקוֹרָה, מַחֲמַת דְּיֵשׁ בּוֹ רְבּוּי דִּיוּרִין וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ בְּהָצְנֵעַ כָּל כָּךְ לְפִיכָךְ סַגִּי בְּתִקּוּן כָּזֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּחָצֵר שֶׁאֵין מָצוּי בּוֹ שְׁנֵי חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת דְּיוּרִין כָּל כָּךְ מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ בְּהָצְנֵעַ טְפֵי לְכָךְ צָרִיךְ הָכְשֵׁר טְפֵי, שְׁנֵי פַּסִּין אוֹ פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּלְכָךְ הָכִי נַמִּי בְּמָבוֹי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁנֵי חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת, דְּיוּרֵיהֶן מוּעָטִין וְעוֹשִׂין בּוֹ תַּשְׁמִישֵׁי הָצְנֵעַ וְלָכֵן לֹא סַגִּי בְּלָחִי וְקוֹרָה: (קג) וְיֵשׁ חוֹלְקִין. דְּכֵיוָן דְּיכוֹלִין לְעָרֵב יַחַד דָּרְכָּן הַפְּתוּחִים, נֶחְשְׁבוּ כְּחָצֵר אַחַת. (סט) וְהוּא הַדִּין בְּבָתִּים הַפְּתוּחִים זֶה לָזֶה. (ע) וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מִלְּתָא דְּרַבָּנָן נָקְטִינָן לְקוּלָּא: (קד) וְאוֹכֵל בְּבֵיתוֹ. לְאַפּוֹקֵי אִם דָּרְכּוֹ אֲכִילָתוֹ (עפ) בְּבֵית הָאָב: (קה) שֶׁיְּהֵא אָרְכּוֹ וְכוּ׳. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמָּבוֹי לִהְיוֹת: (קו) יוֹתֵר עַל רָחְבּוֹ. אֲפִלּוּ (עג) מַשֶּׁהוּ [ר׳אָרְכּוֹ׳ מִקְרֵי (עד) דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ, לַמָּבוֹי וּמַה שֶּׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ מִקְרֵי ׳רָחְבּוֹ׳]. דְּאִם אָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ הֲרֵי לֵיהּ כְּחָצֵר וּכְדִלְקַמָּן: (קז) אֶחָד מֵאֵלּוּ. קָאֵי עַל כָּל מַה שֶּׁמְּבֹאָר כָּאן מִן אֵין מָבוֹי נִתָּר וְכוּ׳. וְכֵן הַדִּין (עה) לְעִנְיַן כְּשֶׁלֹּא הָיָה אָרְכּוֹ הַמָּבוֹי אַרְבַּע אַמּוֹת: (קח) אֵינוֹ נִתָּר וְכוּ׳. דִּדְינוֹ כְּחָצֵר וְעַל כֵּן צָרִיךְ לָזֶה פַּס אַרְבָּעָה טְפָחִים וְכוּ׳ וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳: (קט) אוֹ צוּרַת פֶּתַח. זֶה מַהֲנֵי (ט) אֲפִלּוּ בְּרָחְבּוֹ מַעֲשֶׂה וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳: (קי) כָּל הַמְּבוֹאוֹת וְכוּ׳. בֵּין (סז) סְתוּם מִצַּד אֶחָד בֵּין מִכָּל מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, בֵּין רָחְבּוֹ עַד עֲשָׂר אַמּוֹת בֵּין יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת: (קיא) דְּכָל הַמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ וְכוּ׳. הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּבִמְבוֹאוֹתֵינוּ (עפ) אֵין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ וְלָכֵן אֵין נִתָּר בְּלָחִי וְקוֹרָה כְּדִין הָתָר מָבוֹי, וְאַף דִּבְחָצֵר סַגִּי בִּשְׁנֵי לְחָיַיִם מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים בְּלֹא צוּרַת הַפֶּתַח, (עפ) מִכָּל מָקוֹם מִשּׁוּם דִּלְפָעָמִים הַמָּבוֹי מְפֻלָּשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו וְאָז בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְהַחְמִיר בּוֹ שֶׁיְּצֻטָּרֵךְ צוּרַת הַפֶּתַח אַף בְּאֵין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ, מֵחֲמַת שֶׁבְּרֹאשׁוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לְכַרְמְלִית, אוֹ שֶׁלִּפְעָמִים רְחָב יוֹתֵר מֵעֲשָׂר דְּבָזֶה אֲפִלּוּ בְּחָצֵר צָרִיךְ מִדִּינָא צוּרַת הַפֶּתַח וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ב׳, לְכָךְ הַנְּהִיגוּ תָּמִיד לַעֲשׂוֹת צוּרַת הַפֶּתַח. וְהַנָּה לְצַד הַשֵּׁנִי שֶׁל מָבוֹי, אִם אֵין רָחְבּוֹ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת,

בֵּאוּר הַלָּכָה

וּפָשׁוּט שֶׁרְאִיָּתוֹ מִסֵּכָּה דְּמַהֲנֵי לְמַעֲטוֹ בְּעָפָר, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין רְאִיָּה מַכְרַחַת כָּךְ, דְּהָתָם שׁוֹפֵךְ הֶעָפָר עַל פְּנֵי כָּל שֶׁטַח הַסֻּכָּה וְלֹא שַׁיָּךְ כָּל כָּךְ לוֹמַר שֶׁמָּא יִתְּחֵת, וְאַף דְּקַיְימָא לָן דְּסֻכָּה דֵּי בִּשְׁנֵי דְּפָנוֹת שְׁלֵמוֹת וּשְׁלִישִׁית טָפַח דִּיוֹכִיל עַל יְדֵי הַדְּרִיסָה לִשָּׁפֵךְ מִן הֶעָפָר לְחוּץ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא אִישׁ יְחִידִי לֹא חַיִישִׁינַן לָזֶה, אֲבָל בְּעִנְיָנֵנוּ דְּכָל רֹחַב הֶעָפָר יִהְיֶה טָפַח וְכָל בְּנֵי הַמָּבוֹי דּוֹרְסִין עַל מָקוֹם זֶה, מִסְתַּבְּרָא לְכָאוֹרָה דְּגַם אַבַּיֵי מוֹדֶה דְּגָזְרִינַן שֶׁמָּא יִפְחֹת מִשְּׁעוּרוֹ, וְזֶהוּ טַעַם הָרִי״ף (א.) וְהָרַמְבַּ״ם (פי״ז הט״ז) שֶׁהִזְכִּירוּ הַמְּעוּט עַל יְדֵי קוֹרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ״י (שם ד״ה ממעטו). אֲבָל מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא נִרְאֶה שֶׁאֵין לָזוֹז מִדִּבְרֵי הַגָּאוֹן אַבְרָהָם (ס״ק כד), שֶׁגַּם רַשׁ״י (ד: ד״ה ובא) וְהָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק ש״א ס״ז) וְהָרַדְ״ה (א.) וְאוֹר זָרוֹעַ (עירובין סי׳ קי ס״ב) הֶעָתִּיקוּ דְּמַהֲנֵי עָפָר:

* שְׁנֵי חֲצֵרוֹת. בֵּין אִם הָיוּ מִצַּד אֶחָד אוֹ חָצֵר מִצַּד זֶה וְחָצֵר אַחֵר בְּצַד שְׁכֻנְגְּדוֹ, וְהוּא הַדִּין אִם הָיוּ שְׁנֵי הַחֲצֵרוֹת בְּדֹפֶן הָאֶמְצָעִי הַפְּתוּחִים שֶׁהוּא נָגֶד דֹּפֶן הַפְּתוּחִ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת שֶׁמְּצַדָּדִים הָיוּ כְּתָלִים לְבַד בְּלֹא בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת [דַּרְכֵי מֹשֶׁה בְּשֵׁם אוֹר זָרוֹעַ (עירובין סי׳ קיט)]:

* וּלְכָל חָצֵר שְׁנֵי בָתִּים. וְכָל בַּיִת אֵין פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת [אֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק לא) בְּשֵׁם עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ש״א ס״ד)]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סו) מְגַן אַבְרָהָם (ס״ק כה): (סז) גְּמָרָא (ה ע״א-ע״ב): (סח) בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם רַשְׁבָּ״א (שו״ת ח״א סי׳ רנ): (סט) מְגַן אַבְרָהָם (ס״ק כה): (ע) ב״ח וַאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק לא): (עא) אַף שֶׁהוּא לָן בְּבֵיתוֹ דַּאֲכִילָה גּוֹרֵם וְלֹא מְקוֹם לִינָה: (עב) לְבוּשׁ (סרי״ס כה): (עג) גְּמָרָא (יב:): (עד) הָרַב הַמַּגִּיד (פי״ז ה״ז) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק ש״א ס״ד): (עה) מְבֹאָר בְּסָעִיף ל״ב: (עו) וּבָזֶה מְיֻשָּׁב קְשִׁיַּת הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (בגליון שו״ע) עַיֵּן שָׁם: (עז) אַף דִּמְפַגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כה) מִשְּׁמַע דְּאֵין לְהַחְמִיר רַק בְּמָבוֹי מְפֻלָּשׁ וְלֹא בְּסָתוּם, דְּבוֹ סַגִּי בִּשְׁנֵי לְחָיַיִם מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, בְּסֵ״ז (ס״ק יח) מִשְּׁמַע לְהַדְיָא דְּאַף בְּמָבוֹי סָתוּם מִצַּד אֶחָד הַמְּנָהָג דְּרַוְקָא בְּצוּרַת הַפֶּתַח, וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁלְחָן [עוֹלַת שַׁבָּת (ס״ק כה)]: (עח) כֵּן מוּכָח מַהֲסֵ״ז (ס״ק יח) וְכֵן הוֹכִיחַ בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר עַיֵּן שָׁם:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שסג

לְתַקְּנָן עַל יְדֵי חֶבֶל הַקָּשׁוּר לְרָחְבּוֹ שֶׁל מָבוֹי, וְדִין חֶבֶל זוֹ אֵינוֹ קוֹרָה שֶׁהֲרֵי אֵין רָחְבּוֹ טֶפַח, וְלֹא מְהַנֵּי אֶלָּא מִטַּעַם צוּרַת הַפֶּתַח דִּמְהַנֵּי לְמַעְלָה אֲפִלּוּ בְּגֶמִי כְּדִלְעֵיל סוֹף סִימָן שס״ב, וְעַל כֵּן יֵשׁ לִזָּהֵר לְהַעֲמִיד (ו) [ז] (קיב) תַּחַת הַחֶבֶל (קיג) שְׁנֵי קָנִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה (קיד) מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל, וְאָז מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּמָבוֹי מְפֻלָּשׁ (קטו) בְּתוֹרַת צוּרַת פֶּתַח, אוֹ אֲפִלּוּ בְּחָצֵר וּבְכָל מָקוֹם שֶׁצּוּרַת הַפֶּתַח מְהַנֵּי (וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סוֹף סִימָן שס״ב) (דברי עצמו): **כז** [ד]**חָצֵר** (קטז) **שֶׁאָרְכּוֹ יוֹתֵר עַל רָחְבּוֹ, דִּינוֹ כְּמָבוֹי וְנִתָּר בְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה.** הַגָּהּ: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֲצֵרוֹת וּבָתִּים פְּתוּחִין לְתוֹכוֹ, הוֹאִיל וְאֵינוֹ קָרוֹב לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא פָּתוּחַ לַמָּבוֹי וְהַמָּבוֹי פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים (בית יוסף בשם תשובת מהרי״ל (פי׳ רג) בשם סמ״ק (פי׳ רפג)): **כח** [ה]**מָבוֹי** (ח) (קיז) **שֶׁאֵין בְּרָחְבּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים**

ד רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י״ז מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״ח) מִתּוֹךְ הַגְּמָרָא דִּלְעֵיל (יב:). ה רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י״ז מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין (ה״ט) וּדְלֹא כְּרַב אַחֲלַאי י״ב (ע״א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְהוֹכִיחַ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה רָחָב טֶפַח כְּמוֹ לְעִנְיָן לֶחִי, וְאֵינוֹ מֻכְרָח, עַיֵּן שָׁם וְגַם בְּסִימָן כ״ו שֶׁמְּבֹאָר הַכֹּל יָפֶה, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם עַל דִּבְרֵי הַפָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן כ״ה עַיֵּן שָׁם: [ז] **תַּחַת.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם (סי׳ כח) וְעַיֵּן בְּסוֹף סֵפֶר מְקוֹר חַיִּים עַל הִלְכוֹת פֶּסַח בְּתִקּוּן עֵרוּבִין שֶׁאִם מַעֲמִיד הַקָּנִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת עַד לָאָרֶץ אוֹ בְּתוֹךְ גָּדֵר אִסּוּר בָּזֶה, דְּלֹא הָוֵה צוּרַת הַפֶּתַח בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַגַּג מַפְסִיק בֵּין הַחֶבֶל לְהַקָּנִים וְאֵין עוֹשִׂין צוּרַת הַפֶּתַח בְּעִנְיָן זֶה, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּפְתַּח נֶקֶב גָּדוֹל בַּגַּג לְמַעְלָה מֵהַקָּנִים בְּעִנְיָן שֶׁיְּהוּ מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל בְּלִי הָפְסֵק. וְעוֹד נִרְאֶה לִי שֶׁאִם יֵשׁ תַּחַת הַחֶבֶל בַּכֹּתֶל יוֹצְאִים חִפּוּפִים עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים סָמוּךְ לַקַּרְקַע, שַׁפִּיר יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם מַעֲרָב שַׁבָּת בִּמְקוֹם קָנִים שֶׁל לֶחִי וְגַם כֵּן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַחִפּוּפִים מְגֻלִּים לְמַעְלָה תַּחַת הַחֶבֶל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מֶגֶן אַבְרָהָם (ס״ק כח) וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ג׳: **כח** (ח) **שֶׁאֵין.** כְּלוֹמַר

בְּאֵר הַיֵּטֵב

כו (ו) **תַּחַת.** כָּתַב הַטַּ״ז (ס״ק יט), נִרְאֶה לִי כֵּיוָן דְּצָרִיךְ לְהַעֲמִיד קָנִים לְמַטָּה בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה אֵין צָרִיךְ לִקְשֹׁר הַחֶבֶל לְמַעְלָה בַּקָּנִים אֶלָּא יָכֹל לִקְשֹׁר הַחֶבֶל אֲפִלּוּ בַּגַּג מִזֶּה וּמִזֶּה כֵּיוָן דְּעִקַּר צוּרַת הַפֶּתַח מִכֹּחַ הַקָּנִים שֶׁלְּמַטָּה. גַּם אֵין צָרִיךְ לִזָּהֵר הֵיאַךְ הוּא נִקְשַׁר לְמַעְלָה בַּגַּגִּים אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּעַמְדוּ הַקָּנִים מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל. וְנִרְאֶה לִי עוֹד דְּאִם לְמַעְלָה מִן הַקָּנִים שֶׁמַּעֲמִידִים לְמַטָּה יֵשׁ גַּג שֶׁמַּפְסִיק בֵּין גֹּבַהּ חֶבֶל לְהַקָּנִים, יֵשׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יֵשׁ דַּעוֹת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים, (פ) דְּדַעַת הַרְבֵּה מֵהֶם דְּשָׁם סַגִּי עַל כָּל פָּנִים בִּשְׁנֵי לְחָיַיִם מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים וְלֹא בָּעֵי צוּרַת הַפֶּתַח, וְטַעֲמָם, דְּמִמַּה נַפְשָׁךְ, אִם דִּינוֹ כְּמָבוֹי מְפֻלָּשׁ, הֲלֹא גַּם בּוֹ קַיְמָא לָן לְקַמָּן בְּסִימָן שס״ד דְּאֵין צָרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח רַק מִצַּד אֶחָד וּבַצַּד הַשֵּׁנִי סַגִּי בְּלֶחִי אֶחָד אוֹ קוֹרָה, וְאִם דִּינוֹ כְּחָצֵר וְכַנַּ״ל, הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים דַּי בִּשְׁנֵי לְחָיַיִם. (פא) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁמְּצַדְּדִין דְּמִצַּד הַמִּנְהָג יֵשׁ לַעֲשׂוֹת בְּכָל צַד צוּרַת הַפֶּתַח. [א]וּבְוַדַּאי צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לִזָּהֵר בָּזֶה, אַךְ בִּמְקוֹם הַדְּחָק שֶׁנִּפְסַק הַחֶבֶל שֶׁעַל גַּבֵּי הַלְּחָיַיִם בְּשַׁבָּת אוֹ כָּל כְּהַאי גַּוְנָא, נִרְאֶה דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם לְהָקֵל הֵיכָא שֶׁאֵין רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת אַף דְּהוּא פָּרוּץ בְּמִלּוּאוֹ. וְהִנֵּה בַּמְּבוֹאוֹת שֶׁלָּנוּ הַנַּ״ל שֶׁאֵין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ, אִם הוּא מָבוֹי עָקֹם, יֵשׁ דַּעוֹת (פג) בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּתוֹ כַּדִּין הַמְּבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן שס״ד סָעִיף ג׳, דְּיֵשׁ לוֹמַר, כֵּיוָן דְּמֵעִקַּר הַדִּין יֵשׁ לוֹ דִּין חָצֵר, אֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן וְדֵי בַּמֶּה שֶׁעוֹשֶׂה הַתִּקּוּן בִּשְׁנֵי רָאשָׁיו, וְיֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה, (פג) וְהַמִּנְהָג לְהָקֵל. וְדַע עוֹד, דְּהָא דִּמְבֹאָר דְּבָעֲיָרוֹת שֶׁלָּנוּ צָרִיךְ צוּרַת הַפֶּתַח הֵינוּ בַּעֲיָרוֹת שֶׁאֵינָן מֻקָּפוֹת חוֹמָה, אוֹ שֶׁמֻּקָּפִין חוֹמָה וְהַחוֹמָה נִפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לְכַרְמְלִית בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, (פד) אֲבָל כְּשֶׁמֻּקָּף חוֹמָה וְהַחוֹמָה לֹא נִפְרְצָה רַק שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן וּלְחַלֵּק בֵּין מָקוֹם שֶׁהַיְּהוּדִים דָּרִים שָׁם וּבֵין מָקוֹם שֶׁהָעוֹבְדֵי גִּלּוּלִים דָּרִים שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאַסְרוּ עַל הַיְּהוּדִים לְטַלְטֵל, אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁם צוּרַת הַפֶּתַח רַק דַּי בְּפַס רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים אוֹ שְׁנֵי פַּסִּין שֶׁל שְׁנֵי מַשֶּׁהוּיִין כְּשֶׁנִּפְרַץ שָׁם בְּמִלּוּאוֹ וְאֵינוֹ רָחָב שָׁם יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת הַתִּקּוּן (אַף שֶׁהַמָּבוֹי בְּאֶמְצַע רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת), כִּי הָעִיר הַזּוֹ יֵשׁ לָהּ דִּין חָצֵר לְגַמְרֵי. וּכְשֶׁלֹּא עָשָׂה שׁוּם תִּקּוּן בֵּין יְהוּדִי לְעוֹבֵד גִּלּוּלִים, גַּם כֵּן הַדִּין כָּאן כְּמוֹ בְּחָצֵר, דְּמֻתָּר לְטַלְטֵל בְּכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹכוֹ אֲבָל לֹא לְבַיִת וְלֹא מִבַּיִת לְחָצֵר: (קיב) **תַּחַת הַחֶבֶל וְכוּ׳.** וְכֵיוָן שֶׁהַקָּנִים שֶׁלְּמַטָּה גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים אֵין צָרִיךְ עוֹד קָנִים לְמַעְלָה לִקְשֹׁר הַחֶבֶל בָּהֶן אֶלָּא יָכוֹל לִקְשֹׁר הַחֶבֶל נֶגְדָּן (פה) אֲפִלּוּ בַּגַּג לְמַעְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכִדְקַיְמָא לָן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן שס״ב דְּהַקָּנָה שֶׁל מַעְלָה אֵין צָרִיךְ לִגַּע בַּקָּנִים שֶׁלְּמַטָּה. גַּם הָא דִּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן שס״ב דְּאֵין לִקְשֹׁר הַקָּנָה שֶׁל מַעְלָה אוֹ הַחֶבֶל מִן הַצַּד שֶׁל הַקָּנִים רַק לְמַעְלָה עַל גַּבֵּיהֶן, (פו) הָכָא כְּשֶׁקּוֹשֵׁר הַחֶבֶל לְמַעְלָה עַל הַגַּג בְּאֵיזֶה קָנֶה, לֹא שַׁיָּךְ לְדַקְדֵּק בְּאֹפֶן הַקְּשִׁירָה אִם עַל גַּבָּיו אוֹ מִצִּדּוֹ, כֹּל שֶׁהַקָּנִים שֶׁלְּמַטָּה מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל, כָּשֵׁר. אִם יֵשׁ גַּג שֶׁמַּפְסִיק בֵּין גֹּבַהּ הַחֶבֶל לְהַקָּנִים שֶׁלְּמַטָּה, (פז) לֹא הָוֵי צוּרַת הַפֶּתַח בָּזֶה, כֵּיוָן שֶׁהַגַּג מַפְסִיק בֵּין הַחֶבֶל לְהַקָּנִים וְאֵין עוֹשִׂין צוּרַת הַפֶּתַח בְּעִנְיָן זֶה, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּפְתַּח נֶקֶב גָּדוֹל בַּגַּג לְמַעְלָה נֶגֶד הַקָּנִים בְּעִנְיָן שֶׁיִּהְיוּ הַקָּנִים מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל בְּלִי הָפְסֵק: (קיג) **שְׁנֵי קָנִים.** עַל הָאָרֶץ. אֲבָל כָּתְלֵי הַמָּבוֹי אֵין נֶחְשָׁבִין בִּמְקוֹם הַקָּנִים. וְאִם אִיכָּא עַמּוּד בַּכֹּתֶל בּוֹלֵט, נִדּוֹן מִשּׁוּם קָנֶה אִם סָמַךְ עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דְּלֹא גָּרַע מִלֶּחִי בְּסָעִיף י״א. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁיּוֹצְאִים מֵהַכֹּתֶל (פח) חִפּוּפִים פָּחוֹת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים עַד פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים סָמוּךְ לָאָרֶץ, יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְשֵׁם קָנִים שֶׁל צוּרַת הַפֶּתַח, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ מְגֻלִּים לְמַעְלָה תַּחַת הַחֶבֶל. (פט) וְיֵשׁ מַחְמִירִין בְּחִפּוּפִים כָּאֵלֶּה שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים דֶּרֶךְ מְזוּזַת הַפֶּתַח, וְלֹא חֲשִׁיב פֶּתַח. אִם מַעֲמִיד הַקָּנִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת אוֹ בְּתוֹךְ גָּדֵר הַמֻּקָּף מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו, (ג) לָאו כְּלוּם הוּא, וַאֲפִלּוּ אִם קָנֶה אֶחָד הֶעֱמִיד שָׁם גַּם כֵּן לֹא מַהֲנֵי: (קיד) **מְכֻוָּנִים תַּחַת הַחֶבֶל.** וְאִם מַשֶּׁהוּ יוֹצֵא מִן הַצַּד פָּסוּל: (קטו) **בְּתוֹרַת צוּרַת פֶּתַח.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וּמַהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת: **כז** (קטז) **שֶׁאָרְכּוֹ יוֹתֵר עַל רָחְבּוֹ.** אֲפִלּוּ מַשֶּׁהוּ [גְּמָרָא (יב:)]. וְ׳אָרְכּוֹ׳ מִקְרֵי דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ. וְאֵינוֹ נִדּוֹן מִשּׁוּם חָצֵר אֶלָּא אִם אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ שָׁוֶה אוֹ שֶׁרָחְבָּהּ יָתֵר עַל אָרְכָּהּ [הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (פי״ז ה״ח)]: **כח** (קיז) **שֶׁאֵין בְּרָחְבּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.** וְכָתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּאִם אֵין בְּפִתְחוֹ רֹחַב שְׁלֹשָׁה אֵין צָרִיךְ תִּקּוּן אַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹכוֹ רָחָב הַרְבֵּה, וְכֵן לְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּבָעִינָן דַּוְקָא רֹחַב אַרְבָּעָה גַּם כֵּן מַיְרֵי שֶׁהָיָה רֹחַב אַרְבָּעָה בְּכָל הַכְּתָלִים, אֲבָל הֵיכֵי שֶׁמִּתְקַצֵּר סָמוּךְ לְפִתְחוֹ אֵין צָרִיךְ תִּקּוּן אֲפִלּוּ תּוֹכוֹ רָחָב הַרְבֵּה. וְהִנֵּה מֵהַמְּחַבֵּר מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵיהּ לְעִקָּר כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה דְּהֵיכֵי שֶׁרָחָב שְׁלֹשָׁה צָרִיךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(פ) עַיֵּן בְּמֶגֶן אַבְרָהָם (ס״ק כז) וּבְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (שם), וְעַיֵּן בְּסֵפֶר נֵזֶר יִשְׂרָאֵל (סי׳ נז ס״ק ב) שֶׁמֵּבִיא עוֹד כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין כְּהַמֶּגֶן אַבְרָהָם, וּבְחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל עא סי״ג) הִסְכִּים דְּצָרִיךְ שְׁנֵי פַּסִּין כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וְעַיֵּן בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה (סי׳ שסג ד״ה בהג״ה): **(פא)** תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק סג) וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּשֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים (סי׳ ד ס״י): **(פג)** מֶגֶן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן כ״ז וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק מו, סי׳ שסד סק״ה) וְתוֹרַת חַיִּים (ו. סוד״ה רב) וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְקַמָּן בְּסִימָן שס״ד (סעיף ג) לְהָקֵל וְכֵן כָּתַב הַיְּשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (ס״ק יד), וְדַעַת הַמַּשְׂאַת בִּנְיָמִין (סי׳ צב) וְהַטַּ״ז לְקַמָּן בְּסִימָן שס״ד (סק״ב) וְכֵן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר לְהַחְמִיר: **(פג)** סֵפֶר הַחַיִּים. וּבִפְרָט דְּהַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים סָבְרִי בְּמָבוֹי עָקֹם גּוּפָא שֶׁאֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן בְּעַקְמִימוּת וּכְמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי לְקַמָּן בְּסִימָן שס״ד בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ס״ג ד״ה דינו): **(פד)** מֶגֶן אַבְרָהָם (ס״ק כז) וְחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל עא סי״ג) וְשֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים (סי׳ ד ס״י). וְהִנֵּה בְּבֵית מֵאִיר מַחְמִיר גַּם בָּזֶה לַעֲשׂוֹת צוּרַת הַפֶּתַח, אֲבָל לְדִידֵיהּ גַּם כֵּן רַק מִצַּד הַמִּנְהָג, וְעַל כֵּן בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל אִידָךְ רַבְּוָותָא לְהָקֵל: **(פה)** טַ״ז (ס״ק יט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וּפָשׁוּט: **(פו)** טַ״ז (ס״ק יט) בִּפְשִׁיטוּת. **וּמִכָּל מָקוֹם זֶהוּ רַק דַּוְקָא הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, דְּאִי לָאו הָכִי טוֹב לִמְנֹעַ מִזֶּה מִפְּנֵי הָרוֹאִים** [פְּרִי מְגָדִים בְּסוֹף סִימָן שס״ב (א״א סק״כ)]: **(פז)** טַ״ז (ס״ק יט) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק מז) וְעוֹד כַּמָּה אַחֲרוֹנִים, **וּבְסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת** (ס״ק סד) **מְפַקְפֵּק עַל דִּין זֶה** עַיֵּן שָׁם: **(פח)** טַ״ז (ס״ק יט). **וְהַגְּרַ״ז** (סעיף לג) **אַסְבַּר דְּהַיְינוּ אֲפִלּוּ הוּא פָּחוֹת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה:** **(פט)** תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק סד), וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב סָעִיף קָטָן י״ט: **(ג)** שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם הַמְּקוֹר חַיִּים (בתיקון עירובין סוף הל׳ פסח):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סי׳ שסד ס״ג) כתב: מבואות שלנו אף על פי שדינם כחצר שאינן ניתרים בלחי וקורה הואיל ואין בתים וחצרות פתוחים לה כראוי מכל מקום לענין פילוש אינם כחצר אלא כמבוי המפולש שצריך צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah